

MONITOR

zpravodajský čtrnáctideník

ROČNÍK V., ČÍSLO 22

18. prosinec 2008

(za dobrovolné příspěvky)

Tradice Otců

Z knihy „O Duchu svatém“ od svatého biskupa Basila Velikého

Kdo už nežije podle těla, ale dává se vést Božím Duchem, je nazýván Božím synem a je ve shodě s obrazem Božího Syna; o tom říkáme, že žije duchovně. Jako se schopnost vidět uplatňuje ve zdravém oku, tak je tomu i s působením Ducha v očistěné duši.

Jako přebývá slovo v našem duchu, někdy myšlené v našem nitru, jindy pronesené ústy, tak i Duch svatý. Někdy podává svědectví spolu s naším duchem a volá v našich srdcích: *Abba, Otče*, jindy mluví sám místo nás podle slov: *Nemluvíte vy, ale mluví skrze vás Duch vašeho Otce.*

Jako v Synu patříme na Otce, tak v Duchu patříme na Syna. Jako mluvíme o uctívání v Synu, jakožto v obrazu Boha a Otce, tak mluvíme i o uctívání v Duchu, protože on v sobě vydává svědectví o božství Pána.

A tak v pravém smyslu a přiměřeným způsobem, osvícení Duchem patříme na jas Boží slávy; otisk obrazu nás přivádí k tomu, jemuž patří obraz i pečeti s toutéž podobou.

Rok: doba 365 zklamání

Ambrose Bierse se narodil v roce 1842 v americkém Ohiu, byl novinářem, spisovatelem a tulákem. Zmizel, snad v roce 1914, někde na bojištích mexické občanské války; zanechal nám dílo jiskřící ironií, „*Dáblův slovník*“. Je to prospěšná četba na konci roku nebo na úsvitu roku nového. Ve skutečnosti jde spíše o jízlivě ironického ďábla, než o zlověstně zvrácenou bytost. Vždyť je dokonce schopen sloužit pravdě tím, že ji zbavuje okázalých doplňků pokrytectví, jež ji deformují. Například: „Pomáhat, to znamená vytvářet si nevděčnicka.“ Nebo: „Kultura – typ nevědomosti, jež charakterizuje vzdělance.“ Bierse má pravdu, když tlumí rétoriku iluzí, jež nám jsou přichystány a servírovány v konvenčních přáních nebo jsou kořením politické hantýrky a reklam a dokonce někdy i jisté nábožensky zabarvené útěchy.

Proslulý řecký řečník Demosthenes (6. století před Kristem) napomínal: „Nic není snadnější, než si něco namlouvat. Vždyť člověk považuje za pravdu to, po čem touží.“

Sestupme tedy na kamenitou půdu všedního života a vydejme se dál s pohledem méně zasněným a realističtějšími plány. Trochu pravdy v tomto smyslu měl anglický básník Alexander Pope (1688–1744), když vytvořil úsloví: „Deváté blahoslavenství: Blahoslavený je ten, kdo nic neočekává, protože nebude zklamán.“ Avšak běda tomu, kdo uduší v srdci každou touhu, každé očekávání, kdo zhasí jakýkoli sen, tím ztratí i chuť žít a tím by se vyrvalo z duše se-

meno štěstí. Po ironickém šlehnutí se na rtech objeví ulehčení a trochu škodolibý úsměv, ale jemu se hned v patách hrne vědomí, že je to jen střípek pravdy, která osvobozuje. A tu jednostrannost sžíravé ironie vyvažuje moudrost.

„Jsou dva způsoby, jak prožívat svůj život: jeden je žít, jako by všechno bylo zázrakem, a druhý žít, jako by všechno bylo milostí.“

Tato maxima, podle níž si rozdělával lidi, pochází od slavného vědce Alberta Einsteina. Je nutno přiznat, že oba způsoby, jak prožívat svůj život, mají svůj hluboký význam. K prvnímu postoji nás totiž vede realismus víry. Sám apoštol Pavel píše Korinťanům: „Židé si přejí zázraky, ... ale my kážeme Krista ukřižovaného“ (1 Kor 1,22), neboli dramatickou a běžnou skutečnost, která věřícímu nedovolí ulétat do mystiky nebo do mýtu. Druhý postoj nám naopak dává pochopit, že „všechno je milost“, abychom užili proslulou poslední větu Bernanosova románu „*Deník venkovského faráře*“. Život je darem, jakož i příroda, ale i lidské události, dobré i zlé, protože „všechno napomáhá k dobru těm, kdo milují Boha“ (Řím 8,28).

Avšak oba názory mají své limity: v duchu prvního se člověk může stát omezeným, malicherným, neschopným inspirace či nějakého snu, ale i silně naděje. Člověk nedokáže nad ničím žasnout a má náklonnost všechno vysvětlovat a vážit chladným a rozumovým způsobem. Je-li však někdo příliš nakloněn vidět ve všem zázrak, vystavuje

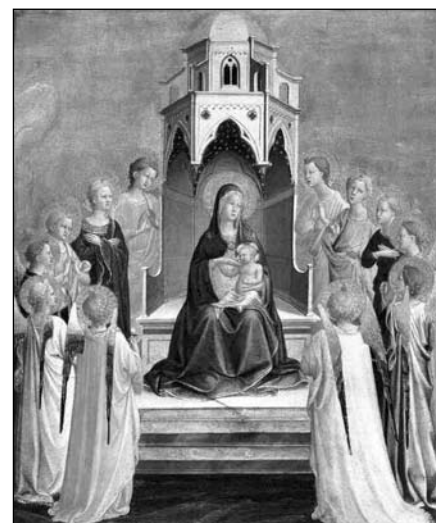


Foto: archivo

se nebezpečí, že se nebude tak angažovat v běžných záležitostech, že nebude uplatňovat svobodu a dary, které Bůh udělil každému z nás: v podobnosti o talentech nás Ježíš učí, že základem je udělení těchto talentů, ale stejně důležité je, aby ten, kdo je dostal, přinášel plody.

Krása života spočívá právě v umění dokázat zároveň žít, jako by všechno bylo darováno a řízeno shora a jako by všechno záviselo na nás, jistě ne v rovnoměrném dávkování, nýbrž jak to vyžadují obě složky. Svatý Ignác z Loyoly to svým duchovním synům formuloval takto: „Dělejte všechny věci, jako by to záleželo jenom na vás, ale přitom důvěřujte, jako by všechno záleželo jenom na Bohu.“

Ad maiorem Dei gloriam!

P. Josef Kolář SJ

ZPRÁVY

Irák: arcibiskup varuje před předčasným stažením Američanů

Louis Sako, arcibiskup Kirkúku, popřel, že by se plán na stažení amerických jednotek „těšil širokému konsensu“. Řada poslanců se podle něho schvalování navrhované normy nezúčastnila.

Ze 198 poslanců bylo pro stažení 148, 35 proti a absentujících bylo 86. Schválený zákon stanoví, že se americké ozbrojené síly mají stáhnout z měst do června 2009 a zůstat k dispozici pro nouzové operace. Konečný odchod se plánuje na konec roku 2011. O věci se ještě bude konat referendum.

„Situace je stále překerní,“ řekl arci-

biskup. Nic není definitivního, rovnováha v zemi je křehká a může zkolabovat. Šiitové stále mluví o „americké okupaci“.

„Irák je stále hluboce rozdělen,“ zdůraznil arcibiskup. „O národní jednotě se nedá zatím mluvit a uznává to i vláda.“

Plán na stažení amerických jednotek je pozitivní pro postup země k autonomii, ale stále zůstává „riziko občanské války, bude-li národ ponechán sám sobě“. „Iránská nukleární hrozba je ohrožením Iráku i všech zemí v Zálivu,“ uzavřel arcibiskup. „Cesta k míru je ještě dlouhá.“

Asia News

Keňský arcibiskup o příčinách hladu v zemi

Arcibiskup Boniface Lele z keňské Mombasy prohlásil, že keňští vládní úředníci a obchodníci jsou odpovědní za umělý nedostatek osiva v zemi. Jeho cena proto stoupla. Stoupají i ceny potravin.

„Jako katolická církev mluvíme za chudé a utlačené a prosazujeme společnost, jež je spravedlivá, spoléhá sama na sebe a v níž lze uspokojit základní potřeby. Nemůžeme mlčet, když tisíce lidí hladoví kvůli akcím malé kliky pro-

minentů. Zásadně odsuzujeme mlčení vlády i její neschopnost podniknout akci proti zkorumpovaným jednotlivcům.“

Arcibiskup předložil konkrétní návrhy, jako je zajištění cen základních potravin a jejich osvobození od daní. Je třeba vyvinout tlak na naftové společnosti, aby nezvyšovaly ceny paliva. Poukázal na to, že sousední Malawi uplatnila tuto politiku a měla s ní úspěch.

Fides

Prosadí EU deklaraci o právu na sexuální orientaci a rodovou identitu?

Jako předsednická země EU připravuje Francie deklaraci o „sexuální orientaci“ a „rodové identitě“, jež by měly v členských státech OSN patřit k chráněným lidským právům. Údajně už mělo návrh podepsat 47 zemí včetně 27 člen-

ských států EU.

I když taková politická deklarace nemá právní závaznost, mohou ji její příznivci prosazovat jako vznikající mezinárodní právní normu.

c-fam

Vietnamský soud odsoudil katolické aktivisty

Vietnamský soud odsoudil osm katolíků. Obvinil je z rušení veřejného pořádku a ničení majetku během modlitebních bdění. Jeden z obviněných dostal podmínku a dalším protestujícím proti záboru církevního majetku byly vyměřeny tresty od 12 do 15 měsíců odnětí svobody s dvouletým odkladem.

Vietnamští katolíci vystoupili s požadavkem návratu pozemku ve farnosti Thai ha v Hanoji po té, co vláda rozhodla o jeho zastavění. Bylo zahájeno modlitební bdění. Dne 31. srpna letošního roku pořádkové síly zaútočily na litur-

gické procesí. Dvacet lidí skončilo v nemocnici. Vietnamští biskupové reagovali apelem na vládu, aby řešila sporné otázky cestou dialogu.

Spor o pozemek farnosti Thai Ha není ve Vietnamu jediným případem toho druhu. Církvi nebyla vrácena např. budova apoštolské nunciatury, jak to předvíдалa dohoda podepsaná před rokem. Po vyostření sporu vláda ohlásila, že pozemek farnosti Thai ha bude změněn na městský park a v budově nunciatury má vzniknout knihovna.

RV

Papež k úmrtí Alexije II.

Papež v dopise ruské pravoslavné církvi napsal, že zesnulý patriarcha Alexij II. odvážně hájil hodnoty evangelia, zvláště na evropském kontinentě. Papež vyjádřil naději, že Alexijovy snahy přinesou ovoce míru a lidského, sociálního a duchovního pokroku.

Alexij zemřel v 79 letech, ruskou pravoslavnou církev vedl od roku 1990. Byl rodilý Estonec, od roku 1961 byl biskupem Tallinu a celého Estonska. V roce 1986 byl zvolen biskupem Leningradu a Novgorodu, v roce 1990 byl zvolen patriarchou moskevským a vši Rusi.

Zenit

Počet kandidátů kněžství v Africe dále roste

Africká Církev roste a s ní i počet kněžských povolání. Asi 20 % seminaristů na světě pochází z Afriky. Leckde jsou semináře a konventy přeplněny, takže další kandidáty nemohou přijímat.

Kardinál Arinze, prefekt Kongregace pro posvátnou bohoslužbu, varoval, že početní nárůst nemusí jít ruku v ruce s prohloubením víry. Je třeba klást důraz na pečlivou formaci – nejen u kněží, ale i u katechetů a dalších aktivních laiků.

ACN

40 let deníku *Avvenire*

Čtyřicáté narozeniny oslavil italský katolický deník *Avvenire*. Jeho první číslo vyšlo 4. prosince 1968 díky silné podpoře papeže Pavla VI. V rámci oslav kulatého výročí spustil deník nové internetové stránky www.avvenire.it. Ředitel deníku Dino Boffo k tomu řekl: „Myslím, že v pluralitní společnosti, charakterizované širokým rozpětím tisku, má místo také hlas vycházející z křesťanského prostředí, a že nejde jen o přítomnost formální nebo pleonastickou, ale zásadní už pro to, aby potvrzovala pluralismus jako takový. Naším úkolem je nabízet katolický pohled na to, co se děje. Právě katolická perspektiva činí deník, jako je náš, zajímavým, protože jinak by pouze kopíroval ostatní a byl by tedy v podstatě zbytečný. A je důležité, aby v kontextu jako je náš, kde si mnozí myslí, že předsedem vědí, jak se na to dívá Církev, byl katolický pohled představován ve své svěžesti a nepomíjející originalitě.“

RV

ZPRÁVY

Becketův institut o nebezpečí antidiskriminační legislativy

Becketův institut pro náboženskou svobodu ve Washingtonu uveřejnil studii o antidiskriminační legislativě 350 států a dopadu uznání homosexuálních sňatků na lidi s náboženským přesvědčením.

Jen menší část těchto států má výslovné výjimky pro náboženské komunity. Hrozí, že ve většině států budou námitky proti homosexuálním sňatkům považovány za diskriminaci.

Becket Institute

Katolíci proti epidemii AIDS v Nepálu

Z celkové populace 26 milionů Nepálců je 70.000 postiženo AIDS, z čehož 2.000 jsou děti. Hlavním zdrojem infekce je prostituce. 30.000 nepálských žen se živí prostitucí, sex za peníze vyhledává ročně 600.000 mužů,

z nichž jen jedna dvacitina jsou domácí obyvatelé.

Katolíci v Nepálu se snaží této katastrofě čelit: katolická centra péče o nemocné AIDS se šíří po celé zemi.

Asia News

Kazachstán zpřísňuje legislativu pro náboženská společenství

Dolní komora kazachstánského parlamentu schválila zákon, který zvyšuje vládní kontrolu nad náboženskými skupinami.

V zemi je 45 % muslimů a 45 % křesťanů. Některé protestantské skupiny (baptisté, luteráni), opírající se o etnické Němce, jsou nyní přísněji sledovány.

Oproti poměrům na počátku devadesátých let se situace zhoršuje. Misijsní

aktivity mají být omezeny a zvýšily se pokuty pro neregistrované náboženské organizace. Omezení se týkají i vydávání tiskovin. Děti také musejí mít písemný souhlas s účastí na náboženských slavnostech, jinak budou rodiče přísně pokutováni.

Proti nové legislativě protestuje především Organizace pro spolupráci v Evropě, jejímž členem Kazachstán je.

International Herald Tribune

Benedikt XVI.: Mezináboženský dialog prioritou Evropy

Evropa měla a dosud má kulturní vliv na celé lidstvo a proto se musí cítit odpovědná za svou budoucnost – napsal papež účastníkům semináře „Kultury a náboženství v dialogu“. V rámci letošního Evropského roku mezikulturního dialogu, který vyhlásila Evropská unie, je společně zorganizovaly dvě Papežské rady: pro mezináboženský dialog a pro kulturu.

Benedikt XVI. adresoval své poselství oběma předsedům zmíněných vatikánských úřadů kardinálu Tauranovi a arcibiskupovi Ravasimu. Píše v něm, že „současná Evropa je zakořeněna jednak v rozsáhlém antickém dědictví Athén a Říma, jakož i v životodárné půdě křesťanství. Kromě toho Evropa ukázala, že je schopna vytvářet nové kultury a současně přijímat z každé civilizace její originální přínos“.

„Bohužel, mnoho Evropanů dnes jako

by ignorovalo křesťanské kořeny svého kontinentu,“ podotýká papež, „ačkoli jsou stále živé a musí ukazovat cestu a oživovat naděje milionů obyvatel Evropy, kteří tytéž hodnoty sdílejí.“

Benedikt XVI. povzbuzuje věřící, aby podporovali iniciativy dialogu mezi kulturami a náboženstvími. Aby však takový dialog byl autentický, nesmí podléhat relativismu ani synkretismu, a zároveň se má vyznačovat úctou k druhým a duchem smíření a bratrství. Věřící mají střežit své kulturní a duchovní dědictví, a zároveň hledat nové cesty a čelit velkým výzvám postmoderní doby. Mezi nimi zmiňuje papež obranu lidského života v každé jeho fázi, ochranu práv osoby a rodiny a také mezikulturní a mezináboženský dialog, který by měl být pro Evropskou unii prioritou.

RV

Čeští trapisté pracují s Romy

Trapisté z kláštera v Novém Dvoře založili v roce 2001 občanské sdružení „Český západ“, které organizuje zaměstnávání Romů z blízké Dobré Vody a nabízí i vzdělávací aktivity pro děti a ženy: krejčovskou a tkalcovskou dílnu, odpadní klub pro děti atd.

Sdružení koupilo v Dobré Vodě panelový dům, který jeho obyvatelé opravili, byty si kupují do vlastnictví a společně dům spravují. Iniciovale vznik Osadního výboru. Letos na jaře získalo sdružení značku „Zaměstnavatel přátelský etnickým menšinám“.

Nový dvůr

Pákistánští křesťané proti bombajskému útoku

Federální ministr pro menšiny Šahbáz Bhati, který je katolík, prohlásil bombajský útok za teroristický čin a vyjádřil přesvědčení, že pachatelé musejí být demaskováni a potrestáni. Od teroristické akce se distancoval také Mehbúb Sada, ředitel Křesťanského studijního centra. Řekl: „My křesťané šíříme poselství míru a nepřijímáme žádné řešení, jež přináší násilí a hrůzu“.

Asia News

Placido Domingo zpívá texty Jana Pavla II.

Ve Vatikáně bylo oficiálně představeno CD, na němž Placido Domingo zpívá písně s lyrickými texty Jana Pavla II. Jmenuje se „Nekonečná láska“. Společně s Domingem, který byl prezentaci přítomen, na něm zpívají také Andrea Boccelli, Katherine Jenkinsová a Josh Groban.

Kathnet

Vážení čtenáři,
děkujeme Vám všem, kteří jste zasláním finančního daru umožnili další vydání *RC Monitoru* a pomohli pokrýt režijní náklady spojené s jeho vydáváním.

S upřímným Pán Bůh zaplať a přáním pozhánání a pokoje do nového roku 2009

redakce

KOMENTÁŘE

Zpytování svědomí a pokušení k malomyslnosti

Náboženská nevzdělanost uhlazuje cestu marxismu

Foto: <http://www.reflex.cz>



Několik dní po volbách chodili horliví katolíci jako omámení, jako vrtošivé ovce. Zhrozili se faktu, že se přes polovičku národa přihlásilo k marxismu, ke hmotařskému vyznání. Ale copak již dávno před marxismem nevyznávali mnozí a mnozí svatý zákon půdy, neklaněli se také přemnozí výlučně a výhradně jenom řepě, nepřiznávali se přemnozí z takzvané inteligence jen ke hmotě? Jaké byly zájmy našeho lidu, většiny lidu? Daly by se vyjádřit jedním slovem: Mít se dobře... Tohle tu všechno bylo přítomno a je dobře, že to bylo vyjádřeno tak zřetelně a takovým způsobem, který jediné snad trkne přemnohé odpovědné lidi, když už si nechtěli tuto skutečnost uvědomit předtím, že většina našeho národa je odcizena jakékoli nadpřirozené myšlenky, i když třeba ze zvyku nebo z pověrčivosti nebo z bázně nebo z vypočítavosti chodí do kostela, a když si přejí náboženskou výuku u svých dětí (ale sami jim náboženskou výchovu nedají a nezajímají se o ni), jen proto, že jsou přesvědčeni, že je dobré, aby se děti něčeho bály, aby nerostly bez bázně a kázně. Tuhle tu „nezbytnost“ náboženství dlouho a ode dávna vyznávali různí nadutci a vyznavači bezbožectví, tvrdili, že je dobré, aby malý lid věřil, aby se nebouřil, aby neokrádal a svědomitě plnil své povinnosti. To vše je dnes odhozeno. Tito lidé už si dnes ani nepřejí, aby jim náboženství

dělalo laciného policajta, protože mají dnes dostatek policie, která může zamezit všem přehmatům, takže se dnes kloní k tomu, ať se dítě vyvine svobodně, ať se i vybouří...

Teď ale ke zpytování svědomí. Většina národa se rozhodla pro marxismus. Znají ho? Myslím, že ne. Ale právě tak neznají křesťanství, protože pak by se nemohli hlásit k marxismu... Proč ale tedy znají lépe marxismus než křesťanství? Zčásti je to naše vina, protože jsme neuměli podat jak křesťanství, tak marxismus v pravém světle. Málo jsme lid poučovali. Poučení o marxismu se ovšem nedá jen tak lehce navázat jako laciné rozvedení nedělní perikopy, ačkoliv některá přímo volá ke srovnání království tohoto světa a království Božího: jsou tu slova o jednom potřebném, o tom, co prospěje získat celý svět a utrpět ztrátu své duše, a o perle na poli, za niž je třeba všechno dát a všechno prodat... Ale zkrátka jsme to nedovedli. Také náš náboženský tisk neuměl soustavně, záměrně a s určitou úrovní poučit a imunizovat jednotlivé stavy našeho lidu, našeho národa před materialismem. Pobožným říkáním se to jistě nespraví. Na jasné střetnutí s marxismem byl rok čas. Až na dva nebo tři lidi, kteří jasně a filosoficky řekli, co je marxismus a co je křesťanství, v čem je podle křesťanství nesprávnost marxismu a proč je nesprávný filosofic-

ký a historický materialismus, neslyšeli jsme a nečetli jasného slova.

Trpíme velkým nedostatkem lidí, kteří by dovedli dobře a vtipně a přesvědčivě i odborně psát. A zdá se, že tento nedostatek se bude stále stupňovat, protože nevidím nové talenty, nové statečné a pohotové lidi, kteří by byli ochotni tyto otázky studovat a pak věnovat svůj čas a schopnosti poučování a seznamování s nimi.

Znovu tu připomínám nutnost školení našich lidí i všech lidí dobré vůle prostřednictvím vyšších i nižších náboženských kursů, které by přitáhly lidi, kteří již dnes do kostela nepříjdou, a kursů, ve kterých by se daly probírat otázky, které přímo do kostela nepatří, nebo které v kostele nelze probírat kvůli u nás ustálené kazatelské formě, která znemožňuje probírání tak těžkých otázek. Tyto konference musejí být dnes zavedeny ve všech větších místech a na vesnicích, křesťanská cvičení musejí podat poučení i těm nejprostším, aby se neopakovaly případy, že taková zbožná babička volí komunisty, protože „ona má tak ráda Pána Ježíše a on byl chudý jako komunisti...“ Při tom chodí denně ke stolu Páně a ve všech svých potřebách chodí dále k panu faráři, aby jí pomáhal a za ni intervenoval. Nevědomost náboženská je hrozná i u těch prazbožných a podobné velké je jejich nevědomost politická. Doufám, že tato má upřímně míněná slova nezapadnou, ani že za ně nedostanu, jak si někdo u nás teď v poslední době zvyká svrchovaně zasahovat, polenem přes hlavu. Dnes dostanu polenem já, za chvíli, nebudou-li vzaty na vědomí tyto varovné hlasy, přiletí to poleno i na hlavy jiné.

Silvestr Braitto OP

z časopisu *Na hlubinu* 8–9/1946, upraveno

ThDr. Silvestr Maria Braitto [14. června 1898, Ruse (Ruščuk), Bulharsko – 25. září 1962, Praha] byl katolický kněz, dominikán, teolog, básník, literární kritik a publicista, překladatel, zakladatel a šéfredaktor filosoficko-teologické revue Na hlubinu. V roce 1950 byl zatčen a v rámci monstrprocesu s představiteli řádu odsouzen k 15 letům těžkého žaláře. Věznění, mučení a odpírání potřebné léčby mu těžce poškodilo zdraví, těžce nemocen byl v roce 1960 propuštěn a o dva roky později zemřel.

KOMENTÁŘE

Lidovci jako chytrá horákyně

Ministři KDU-ČSL podpořili umožnění potratů občankám Evropské unie

Jak liberalizovat potraty a zároveň se prezentovat jako bojovník za ochranu života nenarozených dětí? To je úkol hodný chytré horákyně a ministrů KDU-ČSL. Naše jediná křesťanská parlamentní strana má, jak známo, k potratům vztah negativní a proto byla proti zákonu o specifických zdravotnických službách. Jenže pak tentýž zákon její ministři ve vládě schválili. A teď jsou poslanci téže strany... hádejte... ano – proti. Sofistikovaně označený zákon z dílny ministra Julínka přináší řadu eticky citlivých záležitostí – pravidla umělého oplodnění a nakládání s embryi, přeměny pohlaví, sterilizace atd. Pro každého, kdo věří, že lidský život je hoden ochrany od početí až do smrti, tu logicky vznikají dilemata.

Potratová turistika

Lidovce ovšem váže (kromě přirozeného zákona a jasného stanoviska Církve, ke které se většinou hlásí) usnesení jejich sjezdu: nedopustit žádné ústupky oproti stávajícímu stavu. A byla to i jasná politická dohoda na koaliční úrovni: citlivé věci nechat tak, jak jsou. Ovšem Julínek to zkusil – a zjistil, že to jde. Alespoň v případě diskutovaného zákona lidovečtí ministři zvedli ruku pro to, aby se umožnil potrat i občankám zemí EU. O co jde, je zjevné – kvalitní péče za nízké ceny se rovná potratová turistika, tedy více potratů v ČR. Podmínky pro potrat jsou u nás totiž výrazně liberálnější nejen ve srovnání s Polskem, ale třeba i Německem. Ovšem, prý to po nás žádá EU...

Samozřejmě: rozum zůstává stát nad tím, proč ministr zdravotnictví, tísněný ze všech stran jak maršál Paulus u Stalingradu, přichází s něčím, co pro reformu samu není zas tak podstatné a čím jenom rozčílí své koaliční partnery. Může jít o tlaky lobbistických skupin, které budou mít z potratové turistiky značné zis-

Co se lidovcům podařilo prosadit, je podle našich neúplných informací podání informací o stadiu vývoje embrya před potratem a poučení, jakým způsobem bude naloženo s ostatky po potratu a s nadbytečnými lidskými embryi po umělém oplodnění.



Foto: <http://aggreen.net>

ky. Může jít o snahu přitisknout lidovce ke zdi dalšími požadavky, aby pak couvli jinde. Každopádně v zemi, kde pravcový ministr spravedlnosti přijde s plánem zrušit církevní sňatky, se lze nadít ještě vícero nápadů, které vypadají jako z dílny Jiřího Paroubka po nějakém obzvláště vydařeném mejdanu s Vojtěchem Filipem.

Kdo za to může?

Ale zpět k zákonu a k lidovcům. Jak to, že pro něj nakonec zvedli ruku? Orientovat se v lidovecké džungli není snadné. Podání jednotlivých aktérů se liší a získat odpovědi také není vždy úplně snadné. Jiří Čunek tvrdí, že se zákonem souhlasil kvůli stanovisku Legislativní rady vlády (LRV), jejímž předsedou je Cyril Svoboda. V tomto stanovisku skutečně je požadavek na stejná práva občanky EU jako občanky ČR, nicméně LRV je poradním orgánem vlády a s jejími výstupy nemusí její předseda Cyril Svoboda souhlasit (ačkoli je pod nimi podepsán). Požadavek na rovný přístup k potratům je ovšem i mezi výsledky jednání etické komise KDU-ČSL pod Svobodovým vedením z března 2008. Tentýž požadavek je i ve vyhodnocení požadavků KDU-ČSL, kde je jinak celá řada kvalitních pozměňovacích návrhů. Celostátní výbor KDU-ČSL počátkem listopadu

zhodnotil, že požadavky lidovců nebyly do návrhu zákona zapracovány a požádal ministry, aby hlasovali proti. Cyril Svoboda podle svých slov vyzval předsedu Čunka, aby byl proti, a věc postavil jako otázku koaliční důvěry, kdy nemůže být jedna strana přehlasována. Podle vicepremiéra Čunka se ovšem „jednáním podařilo zamezit všem úpravám, které by rozšiřovaly podmínky umělého přerušení těhotenství a zhoršovaly současný stav“. Co se opravdu dělo na vládě, nevíme. Byla ODS opravdu ochotna ustoupit (ostatně ministerstvo vnitra dodalo nejvyšší připomínky), byl to ministr Kalousek, kdo přesvědčil ostatní, že mají hlasovat pro, bylo rozhodující stanovisko Svobodova náměstka Stodůlky...? To nevíme. Víme jen, že pro hlasovali všichni ministři, lidovečtí i ti ostatní (včetně katolíků Nečase a Schwarzenberga). Cyril Svoboda byl na summitu EU-Maroko, podle svých slov by hlasoval proti.

Takže si to shrneme. Svoboda i Čunek byli proti, Kalouskovi, Parkanové a Jehličkovi to bylo asi putna, celostátní výbor strany byl proti, poslanci jsou proti, jen zákon leží schválený na stole a všichni přítomní ministři KDU-ČSL pro něj hlasovali. A jediné, co můžeme, je detektivně zjišťovat, kdo koho na vládě přesvědčil, že má být pro, i když byl vlastně

KOMENTÁŘE / ROZHOVORY

proti. Miroslavovi Kalouskovi budiž přičteno k dobru snad jen to, že nikdy ani nepředstíral, že by mu o potraty nebo nějaká etická témata šlo.

Absence koncepce a vize

Co se dá naopak zhodnotit bez sebemenší pochybnosti je, že se do slova a do písmene naplnilo varování Hnutí Pro život ČR, které v červnu tohoto roku varovalo před možným dopadem zdravotnické reformy na morálně-etická témata. Do slova a do písmene se potvrdilo tvrzení o absenci koncepce, vize a naděje. Jinak by totiž k této politováníhodné události nemohlo dojít. Odpovědí většiny lidoveckých předáků je ale jen brblání o jakýchsi notorických stěžovatelích a potížistech, kteří „nás nenechají pracovat pro dobro věci, vždyť my jsme přeci jediná strana, které tu jde o hodnoty...“. Kam to ovšem pánové a dámy z KDU-ČSL dopracovali, je vidět nyní, kdy ani neudrží stávající neutěšený stav (o nějakém zlepšení ani nemluvě a to máme od revoluce už 19 let a lidovci byli ve všech vládách s výjimkou Zemanovy) a ve vládě do jednoho odhlasují další rozšíření potratové praxe.

Na tom bohužel nic nezmění ani na-

sazení jednotlivců. Ano, několik dobrých duší na ministerstvech a v parlamentu, často nad rámec svých povinností, připravuje po večerech připomínky k zákonu, které pak jejich ministři hodí do koše. Pracují jednotlivci, ale ne systém. Poslanecký klub KDU-ČSL v současnosti není klubem politické strany, který by konzistentně prosazoval jasná stanoviska, ale souborem individualit, které spojuje jen vzájemná řevnivost. Mladým křesťanským demokratům, jichž jsem členem, se často vytýká, že medializují svá usnesení, že „perou špinavé prádlo na veřejnosti...“. Inu, možná. Ale rozhodně nevyprali víc špinavého prádla než teď ministr Kalousek (KDU-ČSL), když v tisku pomlouvá poslance Carbola (KDU-ČSL) a vrchní ředitel legislativy na ministerstvu zdravotnictví (ano, toho ministerstva, které připravuje sporné návrhy zákonů) Martin Plíšek (KDU-ČSL) zase poslance Hovorku (KDU-ČSL). Ze strany činitelů KDU-ČSL jsme v uplynulých dnech mohli slyšet i tvrzení, že nelze označit jinak než alibismus či zachvat horké nemoci. Například, že omezit právo občanům EU na potrat není možné a proto je jednodušší zpřísnit potratový zákon. Nuže, do toho... když se

ničeho jiného křesťanští demokraté nebáli v minulosti více, než „kdy zase ten Karas s něčím přijde“... Nebo změnit právní prostředí v celé Evropské unii... výkon hodný nadčlověka. Zvláště když uvážíme obvyklou argumentaci KDU-ČSL o tom, že nic zásadního se prosadit nedá, že jsou možné jen postupné kroky (ovšem i z těch moc nezbylo), hlavně opatrně, ať se většinová společnost nerozlobí atd...

Šance k nápravě?

Celá tato kauza je jakýmsi symbolickým vyvrcholením dlouhodobé pasivity v oblasti ochrany nenarozeného života. Už jsme si zvykli, že v tomto pohledu v podstatě nikdo z politiků nic nedělá. Je to takové „tabu“. Ale, že se situace ještě zhorší – a navíc za aktivního přispění lidovců – to asi čekal málokdo. Neobstojí námitky, že jsme slabí, rozhádání. Máme se o to alespoň pokusit. Vždycky se dá něco dělat. A ti, kdo se nyní bijí v prsa jako obhájci nenarozeného života a tradičních hodnot, k tomu najdou jistě ještě mnoho příležitostí.

Matyáš Zrno
Občanský institut

„Zabránili jsme zhoršení současného stavu“

Rozhovor s předsedou KDU-ČSL Jiřím Čunkem

Foto: <http://aktualne.centrum.cz>



*Ačkoli platí usnesení sjezdu nedopus-
tit v etických otázkách žádné ústupky proti
stávajícímu stavu, hlasoval jste ve vládě pro
rozšíření možnosti umělého přerušení těho-
tenství. Proč?*

Není pravda, že jsem hlasoval pro rozšíření možnosti umělého přerušení těhotenství. Jednáním se nám podařilo

zamezit všem úpravám, které by rozšířovaly podmínky umělého přerušení těhotenství a zhoršovaly současný stav. Spornou zůstala jen otázka poskytování stejných zdravotních služeb všem občanům EU. S posunutím návrhu zákona o specifických zdravotních službách do Poslanecké sněmovny jsem souhlasil na základě stanoviska Legislativní rady vlády, prezentovaného panem náměstkem Stodůlkou, podle něhož soulad s právem ES vyžaduje pro občany všech členských států EU stejné zacházení.

O této sporné otázce budeme s koaličními partnery při projednávání zákona nadále diskutovat. Existuje totiž i jiný právní názor, který umožnění potratů v ČR cizinkám považuje za zásah do zákonodárství států EU, v němž jsou potraty zakázány.

V zápise z jednání expertů, které jsem nechal ad hoc svolat při jednání vlády je uvedeno, že KDU-ČSL setrvává na svém

odmítavém stanovisku i přes riziko případné žaloby EK proti ČR.

Dále bylo na vládě dohodnuto, že budeme ještě jednat o návrhu KDU-ČSL, který se týká poskytování povinného poradenství ženám před provedením interrupce. Přijetí tohoto návrhu by naopak současný stav podstatně zlepšilo, což potvrdili i poradci KDU-ČSL pro oblast bioetiky.

Měli k zákonu o specifických zdravotnických službách nějaké výhrady ostatní členové vlády za KDU-ČSL?

Stanovisko KDU-ČSL jsem při jednání vlády prezentoval a prosazoval osobně jako předseda.

Co budete dělat nyní, po výzvě poslaneckého klubu k zpětvzetí návrhu zákona o specifických zdravotnických službách?

Tak jako doposud vyjednávat s koaličními partnery. Současně shromažďu-

ROZHOVORY

Foto: <http://zpravy.idnes.cz>



jeme argumenty pro potvrzení našeho přesvědčení, že evropské právo k umožnění potratové turistiky Českou republiku nenutí.

Proč KDU-ČSL místo (neúspěšného) pokusu o uchování stávajícího stavu nevyužila jednání o balíku zdravotnických reform k prosazení vlastních připomínek, které by v etických otázkách posílily kulturu života? Mám na mysli například umožnění potratu dívkám do 18 let jen se souhlasem rodičů a další, které KDU-ČSL předalo Hnutí Pro Život ČR v paragrafované podobě a které (pokud vím) alespoň zčásti zahrnul pan poslanec Carbol do připomínek KDU-ČSL. Nechce se mi věřit, že by to pro pana ministra Julínka byla natolik závažná část zdravotnické reformy, že by kvůli ní obětoval celou reformu.

Nepřístupili jsme a nepřístupíme na taktiku „něco za něco“ v zásadních otázkách. KDU-ČSL ve všech jednáních prosazovala a nadále bude prosazovat ochranu nenarozeného života.

Pokud jde o konkrétní návrh na zvýšení věku, do kterého o potratu dívky mo-

hou rozhodovat pouze její rodiče – s tím souhlasím. Podle ředitele sítě poraden v České republice, majících zkušenosti od roku 1991 s krizovým poradenstvím pro ženy a dívky, které řeší problémy spojené s nečekaným těhotenstvím, se jedná o návrh, který by ve skutečnosti situaci mladistvých matek na začátku neočekávaného těhotenství značně komplikoval. Podle zkušenosti z poraden je role rodičů u těhotenství mladistvých matek mnohem častěji negativní, než pozitivní (tlak na provedení umělého potratu ze strany rodičů je mnohem častější, než jejich snaha přesvědčit dívku k donošení plodu). S tímto stanoviskem se ztotožnili ještě před jednáním se zástupci ministerstva zdravotnictví i dotázaní odborníci, kteří se 28. března 2008 podíleli na přípravě stanoviska KDU-ČSL k tomuto zákonu.

Přestože tento institut někteří odborníci nedoporučují, o této otázce stále diskutujeme a pokud bychom dospěli k názoru, že jeho zavedení je z hlediska ochrany nenarozeného života žádoucí, budeme jej do zákona prosazovat.

Je pravda, že vás Cyril Svoboda vyzval k hlasování proti návrhu zákona a k uplatnění koaliční výhrady?

Ano. Ale bylo to v době, kdy byl zákon bez zapracování našich připomínek, tedy odstraněných zásadních problémů. Tedy kdy byl absolutně nehlasovatelný.

Ve čtvrtek 4. prosince jsme panu předsedovi Čunkovi poslali doplňující dotazy, na které jsme bohužel do uzávěrky ve čtvrtek 11. prosince nedostali odpověď. Pro úplnost dotazy uvádíme:

Jakým konkrétním úpravám, které by zhoršovaly současný stav, se vám podařilo zabránit?

Jakou právní váhu má u zákona, který projde vládou, to, že se „o této sporné otázce musí nadále diskutovat“?

Pokud KDU-ČSL zastává jasnou pozici, že by v ČR neměl být umožněn potrat cizinkám, a to i přes případnou žalobu Evropské komise proti ČR, proč tedy byli všichni lidovečtí ministři pro zákon?

Dohoda o tom, že se bude ještě jednat o povinném poradenství, znamená, že se o něm bude jednat ještě před tím, než zákon půjde do parlamentu? Bude to podmínka KDU-ČSL pro schválení zákona?

Je jistě pravda, že řada rodičů své dcery do potratu nutí, nicméně to se nezmění poté, co budou muset podepsat svůj souhlas s tímto činem, pokud je dceři méně než 18 let. Budou je nutit tak jako tak. Naopak ona menšina rodičů, jejichž dcery jdou na potrat proti jejich vůli, to může ocenit. Ostatně jde o natolik podstatnou situaci, že by o tom snad rodiče měli být informováni.

připravil Matyáš Zrno

„Ministři byli mylně informováni“

Rozhovor s místopředsedou Poslanecké sněmovny ČR Janem Kasalem

Poslanecký klub KDU-ČSL vyzval vládu k zpětvzetí zákona o specifických zdravotních službách. Jak vůbec došlo k situaci, že ministři KDU-ČSL pro zákon hlasovali a poslanci téže strany je pak vyzývají k opaku?

Dle mého názoru ministři byli před hlasováním mylně informováni o tom, že v předmětném zákonu dochází ke zpřísnění procedury pro povolení ukončení těhotenství. Poslanci vycházeli z aktuálních údajů a proto se naprosto jednoznačně postavili za vámi zmiňované usnesení.

Byli pro zpětvzetí všichni poslanci KDU-ČSL?

Z přítomných poslanců bylo devět pro a jeden se zdržel.

Byl poslanecký klub KDU-ČSL dostatečně a s předstihem informován o sporných pasážích zákona o specifických zdravotních službách?

Ano, Poslanecký klub byl s předstihem informován, cca půl roku, a náš názor je pořád stejný.

připravil Matyáš Zrno



Foto: <http://aktualne.centrum.cz>

STANOVISKO

„Křesťanští demokraté vždy hájí princip ochrany života“

Stanovisko ministra a předsedy Legislativní rady vlády ČR Cyrila Svobody

Fotografie: <http://www.cyrilsvoboda.cz>



Předseda Legislativní rady vlády ministr JUDr. Cyril Svoboda požádal Hnutí Pro život ČR, aby zveřejnilo jeho stanovisko ke zprávě HPŽ ČR, kterou se cítí poškozen (Pozn. redakce – zpráva byla zveřejněna i v RC Monitoru č. 21).

Aby se předešlo nedorozumění, HPŽ ČR ministra Cyrila Svobodu požádalo, zda by jeho odpověď zahrnovala také odpovědi na otázky, které by vysvětlily jeho osobní odpovědnost za schválení návrhu zákona obsahujícího rozšíření umělých potratů, a to i přes to, že na jednání byl pouze zastupován a osobně se ho neúčastnil. Stanovisko a odpověď ministra Cyrila Svobody jsou zveřejněny v nezkráceném znění.

Stanovisko JUDr. Cyrila Svobody k zákonu o specifických zdravotnických službách

K návrhu zákona o specifických zdravotnických službách byla z mé iniciativy 28. března 2008 svolána etická komise. Při jednání této komise byly stanoveny podmínky, po jejichž splnění ze strany Ministerstva zdravotnictví mohou pro zákon hlasovat i členové KDU-ČSL. Etická komise vycháze-

la z principu, že pokud se jedná o zpřísnění současného stavu a tudíž k omezení počtu umělých ukončení těhotenství, je pro křesťanů přijatelné takový návrh podpořit.

Celostátní výbor KDU-ČSL dne 7. listopadu 2008 konstatoval, že současný návrh zákona o specifických zdravotních službách je z etických důvodů nepřijatelný, že požadavky KDU-ČSL nebyly akceptovány a zapracovány do návrhu zákona. K tiskové zprávě o tomto usnesení jsem připojil následující prohlášení: „Křesťanští demokraté vždy hájí princip ochrany života, své námítky jsme předali již 28. března tohoto roku. Nemůžeme podpořit jakýkoli liberální návrh, který zasahuje do citlivých otázek ochrany života od početí do smrti.“

Na jednání vlády, která o zákonu o specifických zdravotnických službách jednala, jsem nemohl být přítomen z důvodu dlouho dopředu plánované zahraniční cesty. Kdybych na zasedání vlády byl, hlasoval bych v souladu s usnesením Celostátního výboru KDU-ČSL proti tomuto zákonu.

Pro zákon o specifických zdravotnických službách jsem tedy nehlasoval a pokud nedojde ke splnění všech požadavků KDU-ČSL, budu v Poslanecké sněmovně hlasovat proti němu.

Vážené Hnutí pro život,

obdržel jsem Vaše otázky. Odpovědi na většinu z nich jsou k dispozici z veřejně přístupných a známých zdrojů. Na zbylé otázky odpovídá mé osobní stanovisko, které Vám zaslám a které je také k dispozici na internetových stránkách KDU-ČSL.

Pro Vaši informaci: Irsko nemůže být nikdy nuceno, aby změnilo svůj přístup k potratům. Pokud však tento přístup samo změní, musí se chovat k občanům EU stejně jako ke svým občanům.

Legislativní rada vlády jako poradní orgán Vlády ČR se zabývá pouze právní stránkou navrhovaných zákonů; neřeší tudíž zda je zákon dobrý nebo špatný. Stanovisko Legislativní rady vlády k zákonu o specifických zdravotnických službách bylo negativní, ale i tak upozorňovalo pouze na právní stránku věci ve vztahu k závazkům České republiky. Mé osobní stanovisko jsem uvedl ve známost dostatečně a nyní je znáte i Vy.

Cyril Svoboda

Otázky HPŽ ČR zaslané asistentovi ministra Cyrila Svobody

Pan ministr ve svém stanovisku doporučuje zamítnutí zákona a jeho přepracování ve znění, které navrhuje (tedy rozšíření potratů na občanky zemí EU). Hlasoval by pan ministr proti zákonu, když vláda nakonec zákon schválila ve znění, které sám pan ministr navrhoval? (viz usnesení vlády č. 1440)

Když pan ministr věděl o údajné nутnosti umožnit umělé potraty občankám zemí EU, proč nezveřejnil právní stanovisko s dostatečným předstihem a neumožnil tak otevřenou odbornou diskusi na toto téma? Proč nechával KDU-ČSL v nejistotě v tomto bodě?

Podle interních informací zástupce pana ministra náměstek Jiří Stodůlka na jednání prosazoval rozšíření umělých potratů pro občanky zemí EU ve znění navrženém panem ministrem. Jednal tak z pověření pana ministra, nebo byl pověřen, aby sdělil, že by pan ministr hlasoval proti?

Z veřejného vyjádření předsedy KDU-ČSL Jiřího Čunka vyplývá, že pro něj informace zprostředkované panem náměstkem Stodůlkou byly tak zásadní, že jako poslední změnil své stanovisko a rozšíření umělých potratů podpořil ve znění navrhované panem ministrem.

STANOVISKO / KOMENTÁŘ

Je toto vyjádření pana předsedy Jiřího Čunka chybné?

Když pan ministr věděl, že EU se dívá na umělé potraty, eutanazii atd. jako na poskytování služeb a tudíž legislativa EU se těchto otázek dotýká, proč v Pražské deklaraci tvrdí opak (zdůrazňuje suverenitu členských zemí) a získal pro toto stanovisko usnesení celé KDU-ČSL?

Když nyní pan ministr ví, že legislativa EU se dotýká umělých potratů a dalších eticky citlivých oblastí, bude se snažit o zprostředkování této informace Irsku? Bude pan ministr iniciovat jednání KDU-ČSL, které by uvedlo na pravou míru stanovisko KDU-ČSL k EU a k citlivým etickým tématům v duchu stanoviska, které pan ministr podepsal jako předseda Legislativní rady vlády?

Neobává se pan ministr, že všem ministrům, kteří hlasovali pro zákon rozšiřující umělé potraty a jsou katolického vyznání (bez ohledu na stranickou příslušnost), bude biskupy odmítnuto podávání eucharistie podobně, jak se to stalo řadě politiků v zahraničí?

Možná obecněji formulováno: Jsou závazky vůči EU podle pana ministra tak důležité, že by odsouhlasil i přijetí takové legislativy, která by byla v rozporu s přirozeností (základními lidskými právy) a doporučil přizpůsobení se anebo by vystavil naši zemi sankcím? Pokud ne, proč doporučil rozšířit potratovou legislativu? (Je to variace na téma: „Sluší

se poslouchat více lidí nebo Boha?“ nebo „Norimberský proces, který zdůraznil, že nemravné zákony nesnímají vinu podřízených subjektů“).

Všechny otázky, včetně zodpovězených a zde vynechaných jsou k dispozici na <http://prolife.cz>.

Radim Ucháč, Hnutí Pro život ČR

Odkazy

Původní zpráva HPŽ ČR ze dne 22. 11. 2008 [<http://prolife.cz/?a=71&id=528>]

Zápis z jednání Legislativní rady vlády – 2. Návrh zákona o specifických zdravotních službách (předkladatel: ministr zdravotnictví MUDr. Tomáš Julínek, MBA). – *Legislativní rada vlády projednala předložený návrh a doporučuje vládě schválit předložený návrh zákona ve smyslu připomínek obsažených v návrhu stanoviska Legislativní rady vlády, zpravodajské zprávy a Legislativní radou vlády přijatých připomínek, uplatněných na jednání Legislativní rady vlády.* [<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=43262>]

Vlastní text připomínek a usnesení Legislativní rady vlády k textu zákona o specifických zdravotních službách podepsaný předsedou Cyrilem Svobodou Č. j.: 1504/08 ze dne 3. 11. 2008 [<http://prolife.cz/download/2008-stanoviskoLRV-specsluzby.doc>]

Usnesení vlády č. 1440 ze dne 19. 11. 2008 – *...schvaluje návrh zákona o specifických zdravotních službách, s úpravami podle připomínek obsažených ve stanovisku Legislativní rady vlády a upravený podle dodatku k návrhu zákona s tím, že bude právní úprava umělého ukončení těhotenství navržena ve variantě 1* [<http://kormoran.vlada.cz>]

Protest HPŽ ČR proti rozšíření umělých potratů [<http://prolife.cz/?a=72&id=529>]

Jak je to s povinným poradenstvím?

Zkušenosti z Německa jsou varující. Nelze jednou rukou pomáhat a druhou vystavovat propustku na smrt.

Německá legislativa povolující vykonávání potratů stanovuje podmínku, podle které musí žena žádající o potrat předložit potvrzení o návštěvě poradny uznané ministerstvem sociálních věcí.

Tyto poradny mají ženám pomoci vyřešit „krizovou situaci“. Předpotratové poradenství zahrnuje psychologickou či právní pomoc, lékařské poučení, informace o státní sociální pomoci (rodičovský příspěvek, přídatky na děti apod.) a možnosti slučitelnosti rodiny se zaměstnáním, ale i rady o antikoncepci a – v případě, že se žena pro potrat skutečně rozhodne – také finanční spoluúčast na nákladech za vykonání potratu. Je proto pochopitelné, že domnělý účel a cíl poraden, snížit počet potratů, nebyl dosažen.

Na státním systému předpotratového poradenství se do roku 1999 podílely i německá Charita a Sociální služba katolických žen. Na základě potvrzení z poradny těchto katolických organizací se tak prováděly legální potraty. Poradny musí totiž vydat ženě osvědčení o vykonané konzultaci i v případě, že konzultace nepřiměje ženu ke změně rozhodnutí.

Tuto praxi spoluúčasti na zabíjení nenarozených dětí zakázal papež Jan Pavel II. v červnu 1999.

Zákaz se setkal s nesouhlasem ze strany některých církevních představitelů, ale především laiků, kteří založili nové spolky jako např. *Donum Vitae* či *Frauenwürde*, pomocí kterých vybudovali novou síť poraden. *Donum Vitae* je občanským sdružením nezávislým na Církvi a jeho činnost Vatikán mnohokrát ostře odsoudil, přesto má mezi svými členy zejména katolické věřící. Předsedkyní *Donum Vitae* je Rita Waschbüschová, bývalá ministryně pro rodinu spolkové země Sársko a rovněž bývalá předsedkyně nejvyššího grémia katolických laiků v Německu. Podle R. Waschbüschové „z přibližně 1000 členů *Donum Vitae* určitě 90 % zastává funkci ve farních či diecézních radách“.

Činnost spolku *Donum Vitae* ukazuje nejednotnost mezi biskupy a věřícími a neposlušnost věřících vůči jejich pastýřům. Již v roce 2000 konstatoval apoštolský nuncius v Německu Giovanni Lajolo, že podle nařízení Kongregace pro nauku víry stojí spolek *Donum Vitae* „v jas-

ném rozporu s nařízením Svatého Otce“ a jeho činnost „zatemňuje svědectví katolické církve, za kterou nesou odpovědnost všichni její členové – duchovní, řeholníci i laici“. V červenci 2003 tehdejší prefekt kongregace pro nauku víry Joseph kardinál Ratzinger požadoval od německých biskupů distanci od *Donum Vitae*, k níž došlo v červnu 2006. Podle prohlášení německé biskupské konference je „spolupráce se spolkem *Donum Vitae* neslučitelná s církevními funkcemi“. Současný prefekt Kongregace pro nauku víry William Joseph kardinál Levada v dopise adresovaném německým biskupům upozorňuje, že zákaz Jana Pavla II. vydávat „potratové potvrzení“ je závazný pro všechny katolíky.

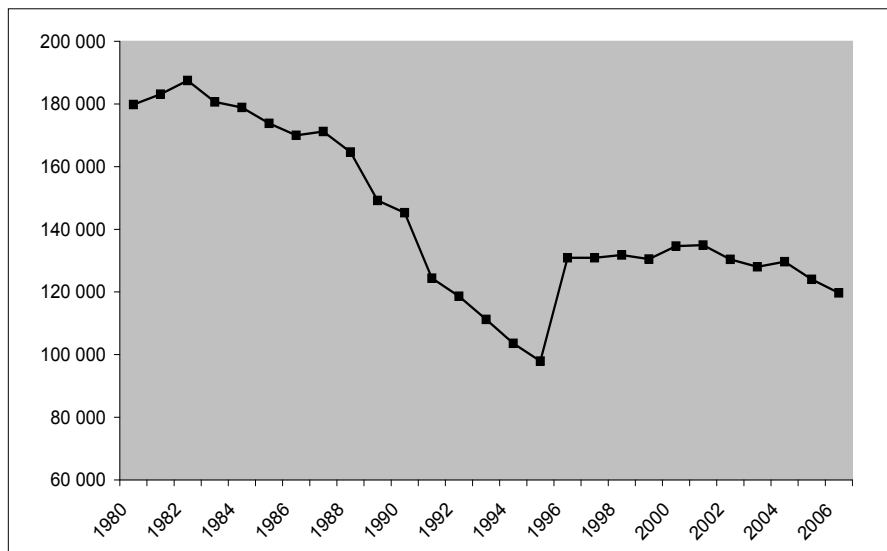
Je logické, a papežové toto opakovaně zdůrazňovali, že je žádoucí maximální rozšíření poraden a praktické pomoci ženám v tísní, avšak ne za cenu, že budou jednou rukou pomáhat a druhou vystavovat propustku na smrt.

Mária Pešeková

Autorka je místopředsedkyní Mladých křesťanských demokratů.

STATISTIKY / ROZHOVOR

Povinné poradenství ve statistikách



Počet potratů v Německých zemích

Poradny v Německu vydaly jeden a půl milionu potvrzení o nepřesvědčitelnosti – poukázek na potrat. Podle grafu lze důvodně předpokládat, že kdyby se poradenství povinným nestalo, bylo by potratů za toto období až o zhruba 300 000 méně. Tento paradox lze do jisté míry vysvětlit možností psychologicky přesunout vlastní odpovědnost za rozhodnutí na odpovědnost poradny působící v této funkci jako orgán státní správy. Ve světle těchto údajů se lze domnívat, že zavádět nyní v České republice analogické služby potratového průmyslu placené ze státního rozpočtu není

skutkem kultury života, ale naopak kultury smrti, jakkoli úmysly těch, kdo se o to snaží, jsou patrně jen ty nejlepší.

Humphrey, HPŽ ČR

Poměr počtu potratů k počtu porodů

1980	21,0 %
1985	21,6 %
1990	16,3 %
1995	12,8 %
1996**	16,4 %
2004	18,4 %
2005	18,1 %
2006	17,8 %
2007	17,1 %

** zavedení povinného poradenství od roku 1996

rok	DDR	BRD	celkem
1974	99 757	0	99 757
1975	88 756	0	88 756
1976	83 207	13044	96 251
1977	80 145	54309	134 454
1978	79 087	73548	152 635
1979	85 135	82788	167 923
1980	92 103	87702	179 805
1981	95 555	87535	183 090
1982	96 414	91064	187 478
1983	94 096	86529	180 625
1984	92 556	86298	178 854
1985	90 254	83538	173 792
1986	85 725	84274	169 999
1987	82 682	88540	171 222
1988	80 840	83784	164 624
1989	73 899	75297	149 196
1990	66 459	78808	145 267
1991	49 806	74571	124 377
1992	43 753	74856	118 609
1993			111 236
1994			103 586
1995			97 937
1996**			130 899
1997			130 890
1998			131 795
1999			130 471
2000			134 609
2001			134 964
2002			130 387
2003			128 030
2004			129 650
2005			124 023
2006			119 710
2007			116 871

Zdroj: Statistisches Bundesamt Deutschland

Církev přišly během let nesvobody o 141 miliard

Rozhovor s Janem Kasalem, předsedou církevní komise Poslanecké sněmovny ČR

Poslanecká církevní komise si nechala vypracovat studii, ze které vyplývá, že církve přišly během vlády komunistů o 141 miliard korun. Komise vznikla po neúspěšném pokusu odhlasovat zákon o vyrovnání s církvemi, proti kterému se postavili komunisté a ČSSD, ale i někteří poslanci ODS. Zeptali jsme se jejího předsedy Jana Kasala na podrobnosti.

Kdo studii zpracoval a v čem je objevná? Čím se liší od čísel, se kterými přišlo ministerstvo kultury?

Studii nechalo vypracovat Minister-

stvo kultury u Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické v Praze; na zasedání naší komise ji přednesl děkan této fakulty, doc. Ing. Jiří Schwarz, CSc. Čísla nelze s ničím porovnat, protože Ministerstvo kultury se v návrhu zákona problematikou vyčíslení dotací ze strany státu směrem k církvím v uplynulých 60 letech a naopak výnosem zabaveného církevního majetku nezabývalo.

Jaký bude nyní v kauze narovnání s církvemi další postup?

Ministerstvo kultury v těchto dnech připravuje zadání pro auditorskou fir-

mu Ernst & Young. Ta by měla připravit v průběhu dvou měsíců zpřesnění odhadu „státem odkupovaného“ majetku.

Jak se Vám spolupracuje s panem poslancem Tlustým (ODS), jehož skupina zablokovala jednání o narovnání v parlamentu? Myslíte, že mohou pánové Tlustý, Raninec a Schwiappel změnit svůj postoj?

Pan poslanec Tlustý se zasedání naší komise pravidelně účastní. Na posledních dvou schůzích se o slovo nepřihlásil, takže s jeho aktuálními názory nejsem obeznámen.

připravil Matyáš Zrno

DOPISY ČTENÁŘŮ

Dopisy čtenářů

Děkujeme za vaše ohlasy. Těšíme se na vaše podněty, které můžete zasílat na adresu redakce uvedenou v tiráži. Čtenářské dopisy jsou redakčně kráceny a nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce.

Končí doba rozmařilých ekonomik [RC Monitor 19/2008]

Zrovna tak, jako Martin Horálek ne- jsem ekonom a formální vzdělání v ekonomii nemám žádné. Ale osud či spíše nepochopitelná Boží prozřetelnost mě učinily správcem jistých hmotných dober, které jsou určeny na podporu dober duchovních. Takže jsem na jedné lodi s lidmi jako církevní ekonomové, ekonomové charit, církevních škol, misijních děl, řádů, farností. Kterí se o jim svěřené prostředky starají jak nejlépe umí, protože ono i to duchovno se bez nějakých hmotných dober pěstuje tak nějak obtížněji. Takže bez nějakého zvláštního osobního zaujetí se o dění v bankovní a ekonomické sféře trochu zajímat musím.

Proto si dovoluji nesouhlasit s některými předpoklady a závěry kolegy Horálka. Lidé, pro které je ekonomika zdrojem obživy, tušili. Jen se nevědělo, kdy to praskne a jak to praskne hluboko. Je pravda, že půjčovat lidem, kteří nedokáží splácet, je ekonomicky neprozíravé. Ale jednak díky tomuto nešvaru bydlí desetitisíce lidí jako lidi, jednak – kdo si troufne tvrdit, že půjčit tomu, kdo pravděpodobně splátky nezvládne (což vlastně není ten problém ekonomický, tím je až to, že majetek, kterým ručí, nemá k tomu dostatečnou hodnotu), je nekřesťanské, nebiblické, nehumánní, nemoudré. Navíc tenhle lidumilný trik si nevymysleli ani tak podlí bankéři, ale spíše k tomu byli dotlačeni humanistickou politickou vůlí, ať už ten humanismus či „humanismus“ měl kořeny křesťanské, protikřesťanské či se za tím skrýval jen chladný politický kalkul. Jen bylo potřeba zaručit, aby každý, kdo vlastní peníze půjčuje, tedy ten, kdo si takový balíček nakonec koupí, věděl, do čeho jde. Což ale není problém a úkol toho, kdo ten balíček balí, ale toho, kdo jej v roli znalce oceňuje, což je (mimořádně velmi dobře placeným) úkolem ratingových agentur. A nad tím celým bdí anebo bdít má něco jako centrální banka. A jsou to právě tyto revizní a kontrolní mechanismy, které selhaly. To jen proto, abychom obviňovali (když už) ty pravé. Mechanismy i lidi. A je pozoruhodné, že jako po léku na současné pro-

blémy je voláno po posílení vlivu těch, které (kteří) svou roli nezvládly(i).

Člověk ale nemusí být zrovna profesorem na Harvardu, aby pochopil, že se světem kolem nás se cosi zásadního stalo. Nejlepším podobenstvím současné situace je historie Velkého Moru, který ve městě Miláně zuřil v dobách třicetileté války a svatého Karla Boromejského a kterou s velkou přesností popsal Alessandro Manzoni ve svých Snoubencích. Ze situace normálních mezilidských (ekonomických) vztahů, které jsou založeny na vzájemné důvěře, se společnost dostala velmi rychle do patologické situace, kdy nikdo nedůvěřoval nikomu. Společnost, která si zvykla na rozmařilé plýtvání (a byla alespoň nominálně daleko křesťanštější než ta dnešní) si nezvykla rozvažovat a šetřit, ale člověk člověku se stal velmi rychle vlkem nebo spíše hyenou. Jediné, co se neodnaučila tehdy ani nyní, je počítat. Jedni zlařáky, druzí sousta do huby.

Události, kterých jsme v poslední době svědky, mají i svůj duchovní rozměr. Myslím, že tato situace může být do značné míry příležitostí pro Církev. Ale rovněž velkým nebezpečím. Kde je příležitost k ziskům, tam je vždy příležitost i ke ztrátám. Ekonomickým i duchovním. Jisté je, že nějakým způsobem se krize dotkne každého z nás. Nejhůře těch našich křesťanských i nekřesťanských rodin s několika dětmi, které takhle před vánoce třeba nepřinesou domů výplatu, těch i v době popisované hojnosti a rozežranosti s napjatým rodinným rozpočtem. Těch, kteří se již teď klopotně a namáhavě snaží žít průměrně svému stavu.

A ti nesmí od Církve zvyklé oslovovat „průměrného posluchače“ a poněkud i paušalizovat uslyšet, že nemusí prožívat šok z toho, že bublina věčné hojnosti a plýtvavé rozežranosti tak rychle a nekompromisně splaskla. A že v nebeské bance, kde je jediným platidlem pravda a láska, se totiž nakonec všem účtuje stejně spravedlivě.

Mnoho moudrých lidí si lámalo hlavu s tím, jak atraktivně přiblížit zejména mladé generaci duchovní hodnoty. A pokud se nedařilo oslovit tuto generaci v dobách hojnosti a důvěry, doufají v účinnější oslovování v dobách krize a nedůvěry. Myslím, že generaci se ne-



Foto: <http://www.stpaulsterling.com>

podarí oslovit Církví už nikdy. A pokud nepřestane zvláště v nadcházejících dobách oslovovat generaci, je nebezpečí, že neosloví ani jednotlivé lidi.

Myslím, že i v tom, jak se zachovat, se můžeme poučit u té citované Manzoniho historie milánského moru. Ne evangelium lépe hlásat, ale evangelium lépe žít. A oni si už lidé všimnou. A nealhávejme si, že v dobách nedostatku a existenčních starostí se evangelium žije nějak snadněji, než v dobách hojnosti. S čestnými výjimkami v tom žití evangelia zase kdovíjaký náskok nemáme. Jak si lidé stojící mimo už často všimli.

A v účinné pomoci druhým, bez které se to žití evangelia navenek moc neobejde, záleží hodně na našich opravdu bohatých bratrech a sestřích. Typický církevní, třeba charitativní projekt, odečteme-li veřejné peníze, kterých není v hubených letech také nazbyt, se financuje zpravidla tak, že farnost vybere s velkou slávou padesát tisíc a pak sáhne do kapsy nějaký často neznámý boháč a zbylý potřebný milion zatáhne ze svého. V nebeské bance, kde je jediným platidlem pravda a láska, se totiž nakonec všem účtuje stejně spravedlivě. Tak nedělejme účet bez Hostinského.

Jiří Kub, Praha, <http://confugium.cz>
další čtenářské ohlasy na str. 16

POZVÁNKA / VĚROUČNÉ OTÁZKY

Iniciativa 17-11

Cyklus přednášek o sociální nauce Církve

Farnost v Praze 10 – Strašnicích připravila ve spolupráci s Karmelitánským nakladatelstvím nový projekt věnovaný sociální nauce Církve a sociálnímu rozměru křesťanství. Prostřednictvím volně přístupných přednášek a následných besed chceme nejen věřící, ale také všechny další zájemce seznamovat s tím, jakým způsobem inspiruje křesťanství společenskou komunikaci, veřejné dění i různé kulturní a sociální projekty či koncepty. Přednášky s besedou se budou konat po celý rok 2009 vždy první středu v měsíci od 19 hodin v Divadle Miriam (farní sál u kostela Neposkvrněného početí Panny Marie, Ke Strašnické 10, Praha 10 – Strašnice, 100 00).

Název projektu *Iniciativa 17-11* (zkráceně I 17-11) vychází ze dvou zásadních myšlenek. Mottem pro poslání křesťanů ve světě se podle našeho mínění může stát věta z Janova evangelia – Jan 17,11: „Už nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu...“ Zároveň chceme vyjádřit vděčnost za dar svobody, jenž nám byl Bohem znovu dán

a který si symbolicky spojujeme s datem 17. listopadu 1989 (17-11).

Výchozí studijní inspirací projektu je Kompendium sociální nauky církve (česky vydalo Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2008). Programovou koncepci tvoří ucelené tematické okruhy (např. bioetika, peníze a společné dobro), které budou podrobněji probrány ve třech po sobě jdoucích přednáškách. Každé čtvrtletí tedy bude mít jeden obsahový svorník. Teorie předložená v sociálních dokumentech Církve bude propojena s konkrétními příklady z praxe, na něž bude kladen obzvláštní důraz. Na setkání proto chceme zvát odborníky, autority či sdružení z rodinné, ekonomické, právní, politické, církevní, kulturní, ekologické, zdravotní i etické oblasti.

Přednášky a besedy jsou přístupné široké veřejnosti, zvláště pak je nabízíme těm, kteří se sociální tematikou a příbuznými obory zabývají. Zveme studenty a vyučující sociálních, humanitních a zdravotních oborů, pracovníky neziskových a charitativních organizací, dále

pak každého, kdo má zájem o věci veřejné, kdo za druhé přebírá jistý díl odpovědnosti (zaměstnavatelé, podnikatelé, státní a obecní úředníci) nebo kdo má vliv na veřejné mínění (členové spolků, sdružení a politických stran, právníci, novináři...). Na konkrétních příkladech a konkrétními podněty chceme šířit povědomí o prosociálním rozměru křesťanské víry a křesťanského životního stylu.

První trojice přednášek je úvodem do tématu. Pozvání k první besedě 7. ledna 2009 přijal prof. Ing. Lubomír Mlčoch, CSc. (*Sociální nauka církve jako naděje pro člověka 21. století*). V únoru přislíbil svou účast biskup Václav Malý, v březnu pak novinář, dlouholetý pracovník náboženské redakce Českého rozhlasu Jiří Zajíček. Srdečně zveme všechny zájemce na tato pravidelná setkání do Divadla Miriam. Své připomínky, náměty a dotazy je možné posílat na e-mailovou adresu: iniciativa1711@centrum.cz nebo na výše uvedenou adresu strašnické farnosti.

Pavel Mareš, organizátor
Jan Balík, farář v Praze–Strašnicích

Znamení kříže

Na dotazy týkající se víry a mravů odpovídají bratři a sestry Řádu kazatelů (dominikánů) s úmyslem stanovisko Církve srozumitelně zprostředkovat. Dotazy lze zasílat na adresu redakce.

Od kdy a proč se katolíci značí znamením kříže? Proč se rozlišuje znamení velkého a malého kříže?

Proč se katolíci znamenají křížem?

Proč mají mnozí věřící kříž ve vážnosti a spolu s ním i znamenání se tímto znamením je snad zřejmé. Vychází to ze skutečnosti, že si Boží Syn vyvolil tento způsob svého umučení už tím, že si zvolil dobu a místo svého lidství. Toto znamení je velmi úzce spojeno s katolickou vírou a jejím vyznáváním.

Katolický křesťan znamením kříže vyznává svou víru. Vyznává totiž dvě ze základních pravd víry: Jsou tři božské osoby – to když znamení kříže doprovází slovy: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“; a pravdu víry, že Boží Syn se stal člověkem, aby nás svou smrtí na kříži vykoupil a spasil – to když dělá samo znamení kříže.

Podle tohoto znamení se dá snadno poznat katolík, protože toto znamení nedělají ani pohané, ani židé, ani velká část nekatolických křesťanů.

Proto děláme kříž před modlitbou, aby nás spořádal a usebral, aby soustředil naše myšlenky a srdce i vůli k Bohu. Po modlitbě, aby v nás zůstalo, co nám Bůh daroval. V pokušení, aby nás posilnil. V nebezpečí, aby nás chránil. Při zehnaní, aby naše duše přijala v sebe plnost Božího života a aby v ní všechno bylo zárodkem a posvěcením. (Romano Guardini)

Formy znamení kříže

Kříž děláme běžně dvojím způsobem: První způsob je ten, že palcem pravé

ruky znamenáme čelo, ústa a prsa znamením kříže a přitom říkáme: „Ve jménu Otce – i Syna – i Ducha svatého. Amen.“ Tento kříž se nazývá „malý“ nebo li „řeký“. Tímto křížem se naši předci znamenávali při svých modlitbách a zůstal i při mešní liturgii před evangeliem, jen s jinými doprovodnými slovy („Sláva Tobě, Pane“). Na čele se znamenáme křížem, abychom vyjádřili, že chceme ve své mysli mít za pravdu všechno, co Bůh zjevil, na ústech, že vše, co Bůh zjevil chceme slovy vyznávat, a na prsou, že to chceme chovat ve svém srdci a podle toho žít.

Druhý způsob je ten, že se dotýkáme pravou rukou s prsty přirozeně u sebe čela a prsou, pak levého a nakonec pravého ramene a přitom říkáme: „Ve jménu Otce – i Syna – i Ducha svatého. Amen.“ Tento kříž se nazývá „velký“ nebo-li „la-

VĚROUČNÉ OTÁZKY

tinský“. Takto se žehnal především kněz při liturgii. Dnes je to nejrozšířenější forma znamení kříže.

Ve starých dobách byla rozšířena forma, že se dělal pouze jeden malý kříž na čele.

Východní křesťané zase dělají velký kříž tak, že se žehnají třemi spojenými prsty na znamení Nejsvětější Trojice, ale po čele a prsou se dotýkají nejdříve pravého, až pak levého ramene.

Odkdy se znamenají věřící křížem?

Znamení kříže dělali křesťané už ode dávna. Docela jistě už v dobách apoštolských. Ve druhém století píše Tertullian († cca 220): „Když počínáme nějaké dílo, nebo v něm pokračujeme, když se domů vracíme, nebo z něj vycházíme, když se oblékáme nebo obouváme, když se myjeme nebo jíme, když rozsvěcujeme, leháme nebo sedáme a cokoli jiného děláme, vždycky své čelo znaméním kříže znamenáme“ (De corona militis 3, 4). Svatý Augustin († 430) praví: „Zeptáme-li se katechumena: Věříš v Pána Ježíše Krista? Odpovídá: Ano, a hned znaméním svatého kříže znamená své čelo a tím ukazuje, že za kříž Páně se nestydí.“

Neexistuje důkaz, že by znamenání se křížem bylo starší než křesťanství a mělo původ v mimokřesťanských kultech.

Znamenání se křížem pramení z křesťanské mystiky kříže podněcené biblickými texty ať už novozákonními nebo starozákonními. Jedná se např. o výklad místa u proroka Ezechiela (9, 4): „Projde středem města, středem Jeruzaléma, a označ »znaméním« (a zde má hebrejščina písmeno *táv* a řečtina *tau*, které obě mají tvar blízký křížku) na čelo muže, kteří vzdychají a sténají nad všemi ohavnostmi, které se v něm páchají...“ Nebo místo ve Druhé knize Mojžíšově (2, 13): „Na domech, v nichž budete, budete mít na »znamení« krev ...“ kdy se pod tímto »znaméním« opět chápalo znamení kříže, protože onen velikonoční beránek, jehož krev se znamenaly dveře, byl předobrazem Krista obětovaného na kříži. Také místo v Janově Apokalypse se vykládá podobně o znamení kříže (14, 1): „A viděl jsem, hle, Beránek stál na hoře Sión a s ním sto čtyřicet čtyři tisíce těch, kdo mají na čele napsáno jméno jeho i jméno jeho Otce...“

Užívání znamení kříže v liturgii

Kříž se používal už velmi záhy při mši svaté i při udílení všech svátostí i svátostin. Jevilo se to jako výmluvné znamení skutečnosti, že všechno dobré je nám da-

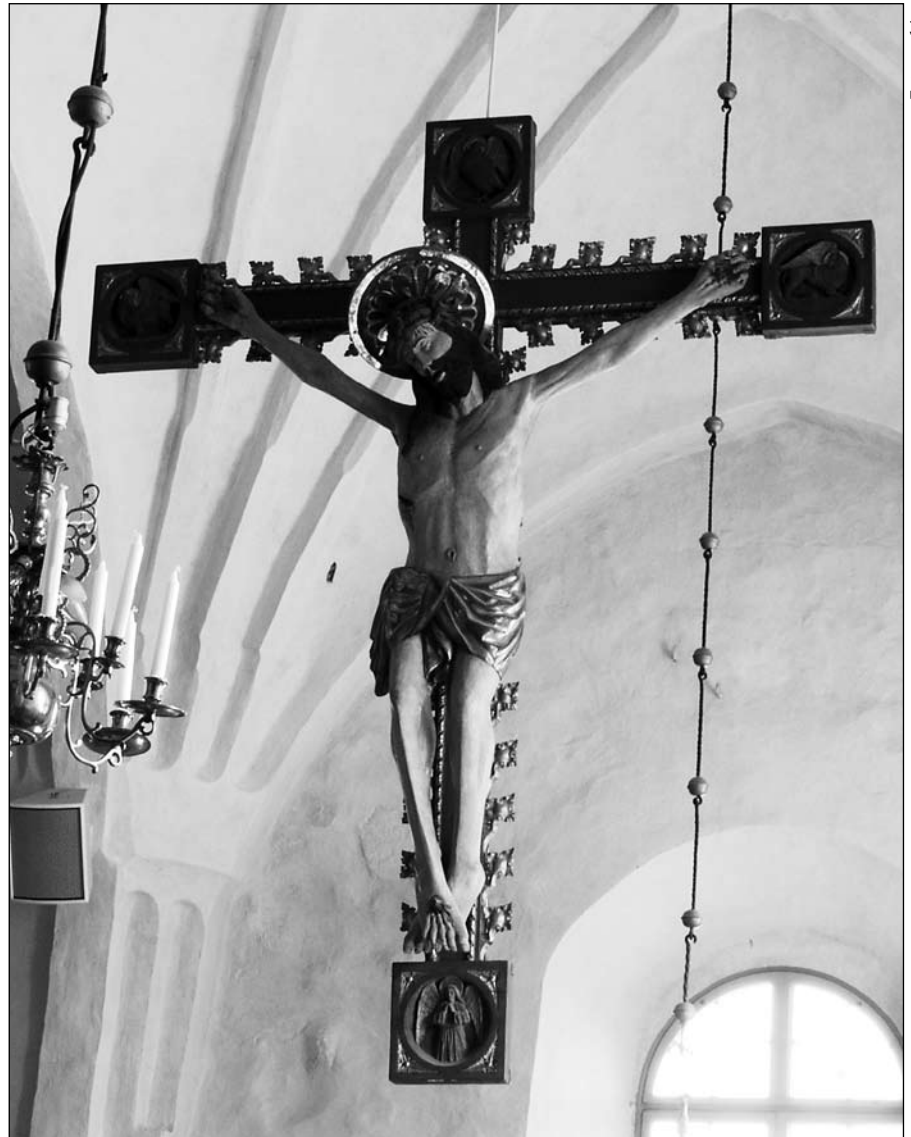


Foto: archív

rováno skrze sílu Kristova kříže, kterým nás vykoupil. Tato myšlenka se hojně vyskytuje u starých církevních otců.

Způsob, jakým je znamení kříže – co do formy – děláno, je sám o sobě nepodstatný. V nejstarších dobách na Západě i na Východě se toto téměř nerozlišovalo, prostě se dělal „kříž“. Dnes zná latinský rítus velký a malý kříž. Ten první se používá jak při mši svaté, tak při udílení svátostí, žehnáních a svěceních, ten druhý před evangeliem. Jedním malým křížem se také znamená evangelium před a po jeho čtení, čelo kítence při křtu a biřmovance při biřmování.

Doprovodná slova znamení kříže

Slova, která doprovázela znamení kříže v nejranějších dobách, byla asi: „Signum“ či „Signaculum crucis“ nebo „Signum“ či „Signaculum Christi“ (znamení

či pečeť Kříže, Krista). Později se setkáváme s formulí, která pramení z křesťanského příkazu (Mt 28, 19): „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Znamení kříže je děláno při slovech, jimiž vyzýváme Boha o pomoc, např. „Naše pomoc je ve jménu Páně ...“, na začátku liturgických hodin: „Bože, shlédni a pomoz“, a další. Obecně při vyzvání Nejsvětější Trojice se dělalo „signaculum“ – tedy znamení kříže.

Užívání znamení kříže mimo liturgii

Znamení kříže má své široké mimoliturgické použití (jak je to zachyceno u Tertulliana) před modlitbou a po modlitbě, v pokušeních, v nebezpečích. Ze života světců jsou známy mnohé případy, kdy znaméním kříže zahnali zlého ducha.

fr. Cyprián Suchánek OP

ÚVOD DO FILOSOFIE

Praktické poznámky pro začínající filosofy

Člověk byl stvořen jako myslící bytost, byl obdarován rozumem. Tento dar je však třeba rozvíjet a kultivovat – jediné správné myšlení dovádí člověka k pravdě. Filosofie, „touha po moudrosti“, je však v dnešním světě spíše přehlížena či dokonce znevažována. Jako malý příspěvek k podpoře správného myšlení otiskujeme na pokračování Úvod do filosofie, studijní materiál vzdělávací společnosti Academia Bohemica.

3. Kult Dějin filosofie

Pravda na vedlejší koleji

Druhý extrém při studiu dějin filosofie vzniká jejich přeceněním. V průběhu dvacátého století se ustálil kult dějin filosofie, který nejenže vyřadil systematické filosofické zkoumání z učebních osnov, ale podstatně určil i způsob filosofického myšlení absolventů filosofických fakult. Studenti jsou zavaleni detailními popisy a interpretacemi myšlenkových nuancí, pozic a nauk všech možných filosofů, bez ohledu na to, jaký je jejich skutečný přínos pro filosofické myšlení. Otázku přínosu či nedej bože pravdivostní hodnoty vykládaných směrů a systémů se za vlády kultu Dějin nikdo neodvážá vznést. V dějinách jde totiž o co možná přesný, věrný výklad probíraných autorů. Rozlišovat u nich míru pravdivosti a rozsah omylu se v rámci dějin filosofie pokládá za nemožné. Odkud by také vzal pouhý historik kritéria k takovému rozlišování?

Když už materiál dějin dochází, přicházejí na řadu interpretace interpretací. Najednou se stává nesmírně zajímavým, jak filosof B interpretuje filosofa A a co tomu říká filosof C, případně další. To už původnímu, v dějinách zakletému studentovi vystačí na celý jeho produktivní filosofický život. V důchodu pak sepíše biografii čínského filosofa patnáctého století; s filosofií se nepotkal.

Citátologie

Občas se tito na dějinách odrostlí a dějinami uhranutí filosofové pustí do nějakého věčného problému; řešení ale nehrozí. Zkušeně a s rozsáhlou erudicí poreferují, jak se kdo k problému vyjádřil a problém zmaří v přívalech citátů; ty se totiž cení. Co se naopak v akademickém prostředí, určeném dominancí dějin hluboce nedoporučuje, jsou pravdivostní nárok a jednoznačné, kategorické závěry. Jestliže se totiž v dějinách odhlíží od toho, co je ve vykládaném díle pravdivé a co mylné, pak má posunutí dějin do centra filosofického myšlení za následek rezignaci na hodnotové rozlišování filosofických myšlenek a směrů. Na filo-

sofický systém se primárně pohlíží jako na kulturní fenomén, jako na umělecké dílo, které je třeba důkladně prostudovat a pečlivě zařadit jako poklad i doklad lidské tvořivosti.

Kdo tedy přijde s hlediskem pravdivostní hodnoty, logicky se v zaběhnutém provozu rituálů kultu Dějin diskvalifikuje. Domnívá-li se, že snad něco ve filosofii vyřeší, je pokládán za zpozdilého, za toho, komu cosi podstatného uniklo. Vznášení pravdivostního nároku pro určitý filosofický systém v protějšku k opačným systémům se zde považuje za něco vrcholně nevkusného, skandálního. V lepším případě je takovému navivovi taktně naznačeno, koho ještě necitovat a koho by měl prostudovat.

Začínající filosof by se měl mít na pozoru před kultem opředěnými autoritami. Měl by je studovat se zvláštní kritickou obezřetností, s vědomím, že mnozí jejich kouzlu podlehli. V opačném případě se může snadno stát, že rozmnoží řady pouhých „filosofických vyznavačů“ a to je poněkud rozporná existence.

Tendence k relativizaci filosofického myšlení

Tento neúměrný důraz na dějiny a přecenění jejich filosofického významu ochromují filosofické myšlení v samotné jeho podstatě. Historik se totiž snadno stylizuje do pozice toho, kdo s nadhledem a nezaujatě přehlíží pokusy jednotlivých filosofů o řešení problémů. Nikomu nestrání, k nikomu se nekloní, neboť na rozdíl od nich má zažité, že existují i jiní filosofové s opačnými výsledky. A kdo by byl tak pošetilý, že by mezi nimi chtěl rozhodovat?

Podstata filosofie ale spočívá úplně v něčem jiném, než ve zpravodajství z kolbiště filosofů. Je patrná v hlavním motivu filosofování. V dějinách probíraní filosofové především usilovali o pravdu svého myšlení. Byť ji měli potřebu popírat či všelijak omezovat, vždycky chtěli vystihnout, jak se to s reflektovanou sku-

tečností má. Záleželo jim na pravdivosti vlastních výpovědí – tedy přesně na tom, od čeho historici odhlíží a co je kultem Dějin neutralizováno a smeteno. Proto by se ostře ohradili proti univerzální relativizaci svých myšlenek, kterou na nich páchají povýšení zpravodajci a jejich přemnožení učedníci.

Začínající filosof by tedy nemusel honem padnout za oběť tomuto stereotypu, který vzešel z ne dosti reflektovaného kultu Dějin filosofie. Měl by osvědčit jistou imunitu, jako součást přirozeného filosofického talentu. Není všechno, co se tak samozřejmě nabízí, zdravé a použité.

4. Mýtus pokroku

Historismus

Přílišné zahledění do dějin přináší filosofii i jinou formu relativizace, kterou by bylo třeba také nejprve důkladněji promyslet, než ji beze všeho převzít z oficiálního provozu. Opět z toho vychází diktát dějin, ale tentokrát se v něm preference určitých směrů připouštějí. Kterých? No právě těch, které přinesla doba. Filosofové nefilosofují ve vzduchoprázdnu, ale vždy v určitém, dobově – kulturním kontextu. Každá doba produkuje svou filosofii, která je jejím odrazem. Proto je nutné i ve filosofii jít s dobou; jinak opět skončíte na smetišti dějin, prorokují filosofové historismu.

Hegemonie stávající kultury

Také specialisté na člověka snášejí mnoho argumentů, proč je užitečné a hygienicky výživné, žít v souladu s právě přítomnou kulturou. Paradigmata současné kultury jsou závazná pro každého, kdo chce v jejím prostoru něco pořídit či něco znamenat. I filosofické myšlení se prý musí přizpůsobit soudobým trendům a návykům. Vždyť do nich také z velké části vyústilo a stávající kulturu zformovalo. V pozadí této víry v současnost je přesvědčení o pozitivním vývoji všeho lidského. Také v řádu lidského vědění konstatujeme plynulý nárůst s narůstajícím letopočtem. Nejlepším dokladem takového vývoje jsou přírodní vědy.

ÚVOD DO FILOSOFIE

Proč by tomu mělo být ve filosofii jinak? A proč by nemělo?

Brzda stereotypů

To je otázka! Proč by mělo být ve filosofii všechno, jako v jiných oborech, když se od nich tak zvláště a nápadně odlišuje? V pásmu filosofických odlišností by se jistě našly i nějaké důvody, proč filosofie vzdoruje nalinkovaným šablónám pozitivního vývoje. Ale i kdyby se nenašly, vzdorovalo by jim filosofické myšlení už z důvodu své povinné kritičnosti. Požadavkům kritičnosti totiž odporuje, abychom beze všeho přijali nějaký apriorní výkladový model a podle něj rozlišovali filosofické pozice na použitelné a ty druhé. Nejprve je nutné dané problémy a jejich řešení samostatně zkoumat. Náhradním způsobem, podle aktuálnosti, úspěšnosti, originalnosti jejich skutečnou hodnotu nezjistíme.

Začínající filosof je také jistě schopen následující úvahy. Filosofie historismu, která nahrazuje pravdu časovostí a ordinuje proto soulad s dobou jako nejvyšší příkaz, má herakleitovské inspirace, v nichž se upřednostňují změny a časovost tak nabývá na významu. Jenže tyto herakleitovské důrazy byly po celá staletí vytěsňeny platonsko-aristotelskou metafyzikou jako falešné. Obnovil je až v devatenáctém století Hegel, aby vtiskl filosofii historismu její hlavní motivy a obsahy. Jak je to tedy s plynulým pozitivním vývojem filosofického myšlení? Jak ho filosofové historismu osvědčí v případě své vlastní geneze? Vůdčí herakleitovskou ideu pokládají za pravdivou. Jenže ona byla po dlouhá staletí pokládána za překonanou – a podle jejich hypotézy tedy i dobově nepoužitelnou. Je to celé nějak divné.

Přesto si tuto techniku dobou garantovaného privilegia osvojují četní filosofové, řekněme druhého řádu; působí ovšem na univerzitách. V praxi to vypadá tak, že se chytanou nějakého filosofa, kterého doba vynesla na aktuální filosofické nebe. Jednoduše řečeno: který je dost průbojný, originální, rétoricky zdatný a v dějinách zběhlý – který oslovuje. Jím pak ve filosofii poměrují téměř všechno – a mají jasno: rychle a levně. Když se za čas okouká, objeví jiného. Tak se stává, že v průběhu několika desetiletí svého plodného filosofického života vystřídají několik hvězd filosofického nebe, jimiž se nechávají oslovit, případně uhranout. A pointa? Vždy jsou v obraze a na úrovni doby; vždy jsou „in“.

Bohové na Olympu

V této zvláštní přílnavosti k fascinujícím osobnostem se pochopitelně sbíhá více motivů; některé jsme naznačili v předchozích odstavcích. Mezi filosofy, kteří ve dvacátém století enormně přitahovali nejen pozornost, nelze přehlédnout Heideggera, Wittgensteina, Nietzscheho, Russella, Sartra, Gadamera, Derridu, Foucalta a další; u nás má v jistých kruzích toto postavení J. Patočka. Začínající filosof by se měl mít před těmito, kultem opředěnými autoritami v jistém smyslu na pozor. Ne, že by se jim měl vyhýbat. Měl by je studovat se zvláštní kritickou obezřetností, s vědomím, že mnozí jejich kouzlu podlehli. V opačném případě se může snadno stát, že rozmnoží řady pouhých „filosofických vyznavačů“ a to je poněkud rozporná existence. Rádo se v ní také zaměňuje pochopení obdivovaného filosofa s porozuměním skutečnosti.

5. Filosofovy determinace

Svoboda filosofického myšlení?

Nakonec si krátce všimneme otázky, která v průběhu Úvodu sem tam probleskovala. Jak se to má s různými socio-kulturními, dobovými či osobnostními závislostmi filosofa. Nelze je přece popírat. Jak dalece determinují filosofické myšlení? Nekompromitují jeho pravdivostní nároky? Může se např. filosofující křesťan či filosofující materialista oprostít od své předchůdné víry tak, aby nedeterminovala jeho filosofické myšlení žádoucím směrem?

V dílech filosofů jsou pochopitelně četné, mnohdy překvapivě zkratky a vynechávky, které mohou být vysvětlovány vlivem filosofova světónázoru. Z tohoto faktu se rodí otázka, která problematizuje celou filosofii: nejsou filosofové přes všechna ujišťování zakletí do svých světónázorových předpojetí, do svých věr a dobových kontextů?

Praktické vedení života a intelektuální vývoj jedince spolu pochopitelně úzce souvisejí. Je však možné je reflektovat a odlišit. Této rozlišující reflexe je zcela jistě schopen i filosof. Může oživit podmínky a požadavky kritického myšlení a říct: „Nezastírám, že bych rád, aby následující zkoumání dospělo k potvrzení mé životní víry. Zároveň ale vím, že kdybych nečelil tomuto tlaku srdce, zfalšoval bych celé racionální zkoumání a klamal sebe i jiné. To ale nechci. Raději si budu v étosu kritického zkoumání poctivě hlídat dělicí čáru mezi tím, co jen vě-

řím a tím, co na základě kriticky získaných evidencí vím. Zvykám si odlišovat svá životní přesvědčení od předpokladů, které užívám v pracovní době.“

Tvrdí někdo, že takové rozlišení není proveditelné? Pak ať laskavě zváží, jakým předpojetím a determinantám podléhá on sám.

Shrnutí

- Na začínajícího filosofa čekají různé nástrahy. Některé překvapivě instalují i přirození zprostředkovatelé, kteří ho uvádějí do světa filosofie.
- Jedna taková nástraha ohrožuje svobodu filosofického myšlení a spočívá ve vytváření závislosti na autoritách. Adept filosofie ustrne v nějakém fanklubu nějakého Mistra.
- Jinou nástrahu přináší ve dvacátém století oficiální studium, které bylo okupováno Dějinami filosofie. Z jejich dominance se zrodil zvláštní způsob zacházení s filosofickými směry jako s artefakty, které je třeba důkladně popsat. Jejich pravdivostní hodnota není zase až tak zajímavá.
- Jiný typ zautomatizované relativizace filosofického myšlení vzniká tím, že se do filosofie přenáší takřka obecně sdílená víra v pokrok. Vrcholná sdělení pak znějí takto: „Dnes už se přece myslí jinak.“ „Dnes už se takové otázky nekladou.“ Že by to mohlo být na škodu, to takto věřící filosofové ani nenapadne.

Otázky k promyšlení

- Jsou filosofové geniální, kteří tvoří systémy, a jsou filosofové průměrní. Ti druhí jsou buď eklektiky, nebo se přimknou k nějakému velikánovi, jehož nauku pokládají za nosnou a tuto nauku vykládají, případně rozvíjejí. Co je na tom nefilosofického?
- Chtít rozlišovat mezi filosofickými směry ty jediné pravé a ty beznadějně mylné je znakem totalitní mentality. Tu může léčit právě větší rozhled znalců dějin filosofie. Neboť se jim ukazuje filosofická problematika v celé své složitosti. Není pak následný „relativismus“ filosofičtější?
- Nemají snad pozdější filosofové výhodnější pozici, než jejich předchůdci, když mohou jejich spory ex post reflektovat a lépe tak rozpoznat případné slepé uličky? Není tím tedy zdůvodněno, že pozdější filosofové jsou prostě dál a že i ve filosofii poznání plynule narůstá?

Jiří Fuchs

studijní materiál Academia Bohemica
www.academia-bohemica.org

NA ZÁVĚR

dokončení ze str. 11

Poděkování

Zdravím celou redakci *RC Monitor*,

chtěla bych Vám touto cestou poděkovat za Váš zpravodajský čtrnáctideník – je v mnohém inspirací. Nejvíce na něm oceňuji, že se věnuje aktuálně ožehavým tématům a Církvi v současném světě. Jen tak dál.

S Vámi připravovaným zpravodajem jsem se poprvé setkala díky našemu knězi asi před třemi roky v rámci společenství mládeže v naší farnosti. Tento kněz do nás často „hustil“ věci, o kterých jsme ještě nikdy nepřemýšleli nebo ani neslyšeli – pro mě osobně byla tato „škola“ velmi přínosná. I díky němu jsem procitla z „duchovního spánku“ a rozšířila si orientaci v prostoru víry, světa a snad i sebe samé. A proč Vám píšu tohle moje malé svědectví? Váš *RC Monitor* byl totiž jednou z pomůcek, které jsme v této „školce“ používali. Tak jako on mluvil, tak i Vy píšete o věcech, které se nás úzce

dotýkají, ačkoli se o nich moc nemluví. Děkuji Vám.

S pozdravem a modlitbou za vaši práci

Jana Zelinová

Poznámky k evoluci [RC Monitor 20/2008]

Vážená redakce,

RC Monitor čtu se zájmem, informuje o zajímavých tématech, rozšiřuje mé obzory. K obsahu výše uvedené zprávy mám však zásadní výhradu.

Potíž není „s filosofiemi založenými na evolucionismu“ (jak zpráva uvádí), nýbrž už se samotnou evoluční teorií, která je (věcně a historicky vzato) kořenem celého evolucionismu. Evoluční teorie totiž vznikla jako vědecký koncept, který přírodní výběr postuloval jako princip postačující k vysvětlení povahy veškeré živé přírody (a hypotézu Božího působení z toho eliminoval). Diskuse o evoluční teorii není ani po 150 letech od jejího vzni-

ku uzavřena, s paradoxním výsledkem, že část vědců ji odmítá a část křesťanů naopak přijímá. Tito křesťané z vědeckého konceptu zavedením metafyzického prvku (Božího působení) vytvářejí koncept ideologický a původní teorii naturalistické povahy tak hájí proti ní samotné.

S pozdravem

Josef Potoček,
Hradec Králové

Opravy

U článku „Věda a víra z březnovských perspektiv“ autora Jiřího Bičáka v letošním 15. čísle vypadlo sdělení, že byl určen pro březnovské symposium v Jaroměřicích a jeho sborník.

U článku Johany Bronkové o sakrálním prostoru v čísle 21 jsme opomněli uvést, že text byl převzat z časopisu „Architekt“: nejde tedy o text Vatikánského rozhlasu.

Oběma autorům se omlouváme.

redakce

Liturgická čtení

21. 12. Neděle	2 Sam 7,1–5.8b–12.14.16, Žl 89, Řím 16,25–27, Lk 1,26–38 4. neděle adventní	25. 12. Čtvrtek	Iz 52,7–10, Žl 98, Žid 1,1–6, Jan 1,1–18 Slavnost Narození Páně
22. 12. Pondělí	1 Sam 1,24–28, 1 Sam 2, Lk 1,46–56 sv. Servul	26. 12. Pátek	Sk 6,8–10; 7,54–60, Žl 31, Mt 10,17–22 Svátek sv. Štěpána, prvomučedníka
23. 12. Úterý	Mal 3,1–4.23–24, Žl 25, Lk 1,57–66 sv. Jan Kentský	27. 12. Sobota	1 Jan 1,1–4, Žl 97, Jan 20,2–8 Svátek sv. Jana, apoštola a evangelisty
24. 12. Středa	2 Sam 7,1–5.8b–12.14.16, Žl 89, Lk 1,67–79 Štědrý den		
28. 12. Neděle	Gn 15,1–6; 21,1–3, Žl 105, Žid 11,8.11–12.17–19, Lk 2,22–40 Svátek Svaté Rodiny	1. 1. Čtvrtek	Nm 6,22–27, Žl 67, Gal 4,4–7, Lk 2,16–21 Slavnost Matky Boží, Panny Marie
29. 12. Pondělí	1 Jan 2,3–11, Žl 96, Lk 2,22–35 sv. Tomáš Becket	2. 1. Pátek	1 Jan 2,22–28, Žl 98, Jan 1,19–28 sv. Basil Veliký a Řehoř Naziánský
30. 12. Úterý	1 Jan 2,12–17, Žl 96, Lk 2,36–40 sv. Evžen	3. 1. Sobota	1 Jan 2,29–3,6, Žl 98, Jan 1,29–34 Nejsvětější jméno Ježíš
31. 12. Středa	1 Jan 2,18–21, Žl 96, Jan 1,1–18 sv. Silvestr I.		

RC MONITOR – zpravodajský čtrnáctideník vydávaný o. s. Res Claritatis pod záštitou České dominikánské provincie. Noviny jsou zaměřeny na osvětlu široké veřejnosti v oblasti života a postojů římskokatolické Církve jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Publikované zprávy jsou zveřejňovány na zpravodajském serveru <http://res.claritatis.cz>. ISSN: 1214-8458. MK ČR E 15474.

Adresa redakce: Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha 5, e-mail: redakce@claritatis.cz, číslo účtu: 1683820001/5500.

Redakční rada: Vít Cigánek, RNDr. Václav Frei, Mgr. Michaela Freiová, Mgr. Dagmar Kopecká, P. Mgr. Pavel Mayer OP, Zdeňka Rybová, Mgr. Radim Ucháč, Kateřina Ucháčová, Ondřej Vaněček, Mgr. Matyáš Zrno. **Teologický poradce:** P. Mgr. Pavel Mayer OP.

Objednávky: Noviny jsou distribuovány zdarma a lze je v požadovaném počtu kusů objednat na korespondenční adrese redakce. Jejich vydávání je možné jedině díky zasláním darům, které pokrývají náklady na tisk a distribuci. Náklady na jedno číslo činí přibližně 10 Kč, což ročně znamená 240 Kč. Všem dárcům Pán Bůh zaplať. Dary lze podle § 15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.